

De overpeinzingen van een gepassioneerde tuinierster

We zijn verwend met een warm en zonnig najaar. We hebben kunnen genieten van de vlamme herfstkleuren van bomen, struiken en planten.

We hebben nog lang kunnen werken in en genieten van onze tuinen.

Maar aan alles komt een eind. Een woeste najaarsstorm gepaard met regen maakt korte metten met al dat moois. Takken en eens zo kleurige bladeren liggen op de grond. November sluit af met vorst. Als ik 's ochtends de gordijnen openschuif, zie ik dat het vijvertje dichtgevroren is en het grasveld bedekt is met een laagje rijp.

Het tuinseizoen is nu echt ten einde en ik kijk terug op de achterliggende periode en er schieten allerlei gedachten door me heen...

De grond waarop en waarvan wij leven

2015 Was het jaar van de bodem, zoals het dit jaar dat van de boon is.

Lieve echtgenoot en ik maken in het weekend graag een wandeling. De ene keer wordt het uitwaaien op het strand, een andere keer ronddwalen in park of bos.

En zoals mij dit regelmatig gebeurt, verwonder ik me dan over wat ik daar in de natuur zie en ervaar en vraag me daarbij dingen af.

Ook dit najaar overkomt me het, als ik me al wandelend in het park, waar man en ik vaak komen, een weg baan door een dikke laag bladeren. Ze ritselen onder mijn voeten en ik snuif die typische herfstgeur op, kruidig. Boomstammen zijn bedekt met kussens van mos en plantjes die zich daar hebben genesteld. Ik zie paddenstoelen, verschillend van kleur en vorm.

Als ik me buk om een blad op te rapen waar alleen nog maar de nerven van zijn overgebleven, ragfijn en mooi als kant, zie ik pissebedden en torretjes wegkruipen.

Dorre takjes knappen onder mijn voeten.

Steeds staan we altijd even stil bij de resten van een imposante boom en wijzen elkaar op welke veranderingen hij in de afgelopen decennia heeft ondergaan. Eens was het een imposante kastanjeboom. Elke herfstvakantie zochten wij er naar kastanjes voor de herfsttafel op school (en thuis). Een flinke storm, jaren geleden, had hem en vele andere bomen in het park geveld (op het moment dat ik dit schrijf, kleurt de hemel rood, oranje en paars, prachtig! Snel even een foto maken).

In de loop van tientallen jaren gebeurt er van alles op en in de dikke stam die als een slapende reus uitgestrekt ligt op de grond.

Uit de bast komen varentjes, mosjes, grasjes en andere plantjes. In de herfst schieten er zwammetjes omhoog. Ook verandert hij van kleur. Door de tijd heen verliest hij zijn bruine kleur en wordt steeds donkerder en uiteindelijk zwart.

Het inwendige van de stam verteert tot er een hol omhulsel overblijft. Op een dag ontdekken we dat de stam is opengespleten. Misschien maken we het nog mee dat de eens zo machtige boom volledig is vergaan en opgenomen in de bodem.

En dan al die bladeren. Elk jaar bedekt een flink pak de bosgrond. Na al die eeuwen dat het park bestaat zou die laag inmiddels hoger dan de Haagse toren moeten zijn. Maar dat is dus niet het geval. Een laagje, waar je lekker doorheen kunt lopen, is al wat er ligt. Ik heb nog nooit de boswachter met een ronkende bladblazer in het park in de weer gezien. Waar blijven die bladeren dan toch? En wat gebeurt er met al de dode plantenresten? Het antwoord vinden we in de grond.

Het bodemleven

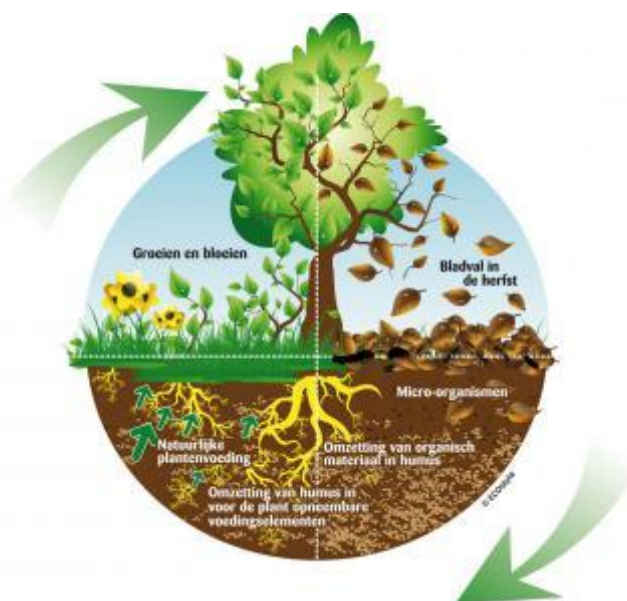
Een gezonde bodem zit vol leven. Bacteriën, schimmels en bodemdierpjes zoals regenwormen, duizendpoten, larven, bacteriën en aaltjes maken voedingsstoffen in de grond beschikbaar voor de vegetatie en kunnen plantenziekten onderdrukken. Al die arbeid zien we echter niet.

Voor een voorspoedige groei creëren planten een netwerk van nuttige bodemorganismen zoals schimmels en bacteriën rond hun wortelstelsel. Elke plant heeft zo zijn eigen netwerk. Maar wat blijkt: planten die hun eigen goede organismen huisvesten, groeien nog beter in grond die bodemorganismen herbergt van vele verschillende plantensoorten. Een vegetatie waar allerlei soorten planten dooreen groeien is dus gunstig voor een gezonde groei.

Als de planten afsterven, zorgen zij in samenwerking met de bodemorganismen voor een gezonde laag humus. Bodemdierpjes zijn daarbij nuttige opruimers. Wat zij eten, scheiden zij weer af. Dit komt weer ten goede aan de planten.

Moeder natuur regelt dit helemaal zelf en heeft ons daar niet bij nodig. Het bos staat er dan ook gezond bij.

Onze (moes)tuin

Hier ligt de situatie beduidend anders. Als ik het op mijzelf betrek: in mijn tuin wil ik zelf de scepter zwaaien. Maar met de opgedane kennis over gezond bodemleven kan ik wel mijn voordeel doen en moeder natuur nadoen. Wel met gepaste bescheidenheid. Het is me duidelijk dat ik de voorwaarden kan scheppen voor gezonde grond in mijn tuin. Het leeuwendeel van het werk vindt echter ondergronds plaats en onttrekt zich grotendeels aan mijn waarneming.

Wat zijn die voorwaarden dan wel? Door compost in de grond te brengen, geef ik de tuin organisch materiaal terug. Tot nog toe is het me niet gelukt

om voldoende compost van eigen plantenmateriaal te hebben. Daarom is het fijn dat ik jaarlijks via de vereniging compost kan bestellen. De bodemstructuur wordt luchtiger weet ik inmiddels uit ondervinding.

Met het strooien van organische mest in de vorm van gedroogde koemestkorrels help ik het bodemleven een handje bij het afbreken van plantenresten. Hiermee komen weer goede stoffen vrij voor de beplanting. Verteerde mest van de boer is beter, maar om dat te regelen, vind ik te ingewikkeld. Omdat organische mest langzaam verteert, moet ik het tijdstip van strooien goed in de gaten houden. Planten moeten er, op het moment dat zij het nodig hebben, wel over kunnen beschikken.

Door het planten en zaaien van verschillende groenten in één bed profiteren zij van elkaars goede

bodemorganismen. De kans op akelige kwaaltjes hoop ik hiermee te verkleinen. Zaak is wel om die groenten te planten die een positieve uitwerking op elkaar hebben. Want net als bij mensen zijn niet alle planten vriendjes van elkaar.

In tegenstelling tot de natuur spit ik aan het eind van het tuinseizoen mijn kweekbedden om. Ik weet nog steeds niet of ik daar goed aan doe. Want met deze actie verstoort ik wel het bodemleven in de strooisellaag, de bovenste laag. Maar wat ik óók lees, is dat als de boer zijn grond omploegt, de bodemactiviteit in de ploegvoor groter is dan daaronder. En dat klinkt weer gunstig toch?

Bovendien wordt door te spitten de kleigrond wat losser gemaakt. Is het opbrengen van compost voldoende en spitten echt niet nodig? Wat is hier wijsheid?

Wat nu wel of niet goed is voor mijn tuin, als ik zo aan het eind van het seizoen de balans opmaak, ben ik heel tevreden over hoe het in de achterliggende maanden gegaan is. Niet alles was hosanna, maar de meeste gewassen deden het prima. Nog altijd kunnen we thuis eten van vers geoogste groenten. In manden en dozen liggen appels en een beetje bewaargroenten. De vriezer herbergt nog een voorraad waarmee we vooruit kunnen. Dit alles roept de voorbije maanden weer in herinnering. Hoe mooi is dit! En naar de resultaten te oordelen lijkt het erop dat ik op de goede weg ben. Met deze woorden wil ik iedereen een fijne feestmaand en een voorspoedig tuinjaar toewensen!

Mildred Steevensz, december 2016